

Samverkan och urvalsprocess angående åtgärder med syfte att utveckla ekosystemtjänster på förskolegården

Mikael Gustafsson, Ellen Almers och Per Askerlund

Region Jönköpings län inledde 2016 tillsammans med JU, Riksbyggen, Vätterhem och nio förskolor i regionen ett forskningsbaserat samverkansprojekt för att utveckla multifunktionella urbana förskolegårdar med förstärkta ekosystemtjänster för hälsa, lek, lärande och hållbarhet.

Ekosystemtjänster är ett sätt att benämna produkter och tjänster som naturen förser oss med, såsom försörjande ekosystemtjänster, som ger oss frukter, bär och ätbara blad; stödjande ekosystemtjänster, som bidrar med skydd mot UV-ljus, förbättrad luftkvalitet, vattenreglering och kolbindning samt kulturella ekosystemtjänster, såsom, rekreation, välbefinnande, möjligheter till lek, rörelse och lärande, vilka bidrar till gemenskap i närmiljön.

Ekosystemtjänstperspektivet har använts både vid planering, utveckling och utvärdering av multifunktionella utomhusmiljöer vid förskolorna i ett systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete. De 9 deltagande förskolorna utformade sina visioner och mål för sina utemiljöer i varsin workshop. Detta skedde i samverkan med forskare från SER-gruppen vid JU, av förskolorna specifikt inbjudna gäster samt en hållbarhetschef vid Riksbyggen som ledde samtliga workshops via länk.

I respektive workshop inventerades och dokumenterades 15 befintliga ekosystemtjänster i Riksbyggens digitala mätverktyg för ekosystemtjänster. Deltagande förskollärare beskrev också sin vision för hur de vill att förskolegården ska utvecklas. Även denna fördes in i Riksbyggens digitala verktyg. Forskarna och Riksbyggen har förutom att dokumentera processen också funnits med som resurs genom att komma med förslag till möjliga åtgärder.

Förutom att varje förskola har haft en egen workshop om sin specifika förskolegård har de tillsammans med de övriga medverkande parterna deltagit i gemensamma föreläsningar och erfarenhetsutbyten vid inspirationsträffar arrangerade av regionens folkhälsoavdelning.

Ett syfte med forskningsstudien har varit att undersöka vilka ekosystemtjänster som prioriteras och utvecklas av deltagarna under såväl som efter förbättringsarbetet, samt hur urvalet av ekosystemtjänster gått till.

Förskolornas workshops spelades in under våren 2017 och har analyserats kvalitativt med utgångspunkt från deltagarnas utsagor, som framkom under nämnda workshops. I dessa workshops deltog lärarna från respektive förskola, Riksbyggens representant samt projektets forskare från HLK. Efter ett och ett halvt år fick förskolorna dessutom besvara en enkät om vilka åtgärder för att stärka ekosystemtjänster som genomförts.

Preliminärt visar resultaten, i flera fall, på likheter i de val av ekosystemtjänster som förskolorna valde att lyfta fram, men även att idén till att satsa på olika ekosystemtjänster kan komma från olika kategorier av workshopdeltagare. Lärarna lyfter vid flera fall fram verksamhetens förutsättningar som grund för val av åtgärd. De åtgärder som flest förskolor valt att genomföra, enligt enkäten, var att anlägga insektshotell, plantera blommande växter för pollinerare, odla i pallkragar och sätta upp fågelholkar. Åtgärder som genomfördes av få förskolor var exempelvis utplacering av död ved och anläggning av vattenspegel. Vid den aktuella tillämpningen av Riksbyggens mätverktyg är en svaghet att ekosystemtjänster inte kvantifieras i tillräcklig grad.